

minic România

oameni, locuri și istorii
people, places and stories

Fotografii: **Florin Andreescu**

Text: **Mariana Pascaru**

România

oameni, locuri și istorii

Orice încercare de definire a României are de luptat cu generozitatea caracterizărilor care i s-au făcut de-a lungul timpului. Idealizată, ca țară a munților și pădurilor paradisiace și a mirificei delte pe care o formează Dunărea la vărsarea în Marea Neagră și ca un spațiu încă lipsit de constrângerile uniformizatoare ale vieții occidentale, sau blamată, ca țară care refuză calea dreaptă a reformei și se complăce în ițele încurcate ale corupției, România a depășit între timp aceste contradicții. După integrarea în Uniunea Europeană, la începutul anului 2007, a devenit o destinație mai atractivă, atât pentru investitori, cât și pentru turiști.

O călătorie în România vă va prilejui senzații tari, impresii puternice și treceri intempestive de la o stare la alta, de la entuziasm la amărăciune, de la încredere la perplexitate, de la optimism la suspiciune și de la empatie la nedumerire. Dar dacă vă dezbărați de prejudecăți, vă veți putea bucura în România de una dintre cele mai neconvenționale călătorii de pe continentul european. Viața de zi cu zi capătă adesea accente din teatrul absurdului, și nu lipsește nicio doză consistentă de imprevizibil. Este o lume burlescă, ce pare a nu se fi schimbat prea mult de pe vremea lui Ion Luca Caragiale, care a immortalizat în piesele, momentele și schițele sale moravurile și eternele trăsături de caracter ale românilor, generalizându-le în tipuri, valabile și azi. Timpul are ritmuri diferite în funcție de zona în care vă deplasați – înnebunitor de tumultuoase în capitala agitată ori leneșe și domoale în satele așipite din provincie, unde veți avea impresia că viața s-a oprit în loc. Surprinderea detaliilor realităților fruste românești devine astfel ea însăși o aventură în sine, cu peripeții memorabile.

Cu suprafața de peste 230.000 km², teritoriul de azi al României s-a aflat sub influența a două imperii, Otoman și Austro-Ungar, care au lăsat o amprentă specifică asupra regiunilor românești. Fiecare dintre acestea are caracterul său particular, iar locuitorii lor pot fi ușor identificați după accentul cu care vorbesc limba română. De aici și până la apariția stereotipiilor regionale nu a mai fost decât un pas. În funcție de evoluția istorică diferită, fiecărui spațiu i-au fost atribuite anumite caracteristici care s-au imprimat asupra locuitorilor săi ca defecte ori calități. Astfel, oltenii sunt repeziți, iuți, descuscăreți și guralivi, moldovenii – molcomi, hâtri și ospitalieri, ardelenii – calmi și muncitori, bănățenii – strângători și mândri, bucureștenii – descuscăreți și certăreți. Aceste clișee și etichete au inspirat nenumărate bancuri, pe care veți avea prilejul să le auziți dacă veți participa la vreo petrecere românească.

Înainte de a începe să explorați România, ar fi bine să vă familiarizați puțin cu regiunile și geografia țării: vă va fi util atunci când va trebui să selectați atracțiile care vă interesează. În centrul țării se află Transilvania, la nord-est Moldova, la nord-vest Maramureșul, la vest Banatul, în sud Valahia (cuprinzând Muntenia și Oltenia), iar la sud-est Dobrogea.

Nucleul regatului dacilor – strămoșii românilor – s-a aflat în Munții Orăștiei, din inima Transilvaniei, unde mai pot fi încă întâlnite vestigiile fortărețelor acestora, construite între secolele I î.Hr. și I d.Hr. Românii sunt de fapt descendenții legendarilor daci și ai romanilor, care au cucerit Dacia și au stăpânit-o între anii 100 și 271. Limba română are la bază latina vulgară vorbită în provinciile imperiului; seamănă uluitor de bine cu italiana, spaniola și portugheza și a conservat multe trăsături arhaice ca urmare a faptului că a evoluat într-un spațiu izolat, separat de celelalte țări romanice printr-o barieră lingvistică preponderent slavă. Din timpul romanilor au supraviețuit ruine de castre, terme și drumuri, precum cele de la Alba Iulia (*Apulum*) ori din județul Sălaj (*Porolissum*). O curiozitate a regiunii este biserica din Densuș, ridicată în secolul al XIII-lea pe locul unui edificiu precreștin (posibil mausoleu sau templu roman) din secolul al IV-lea, folosindu-se materiale (pietre cu inscripții, pietre funerare, capiteluri, tuburi de canalizare) de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Între secolele III-XII, zona a fost invadată de valurile barbarilor, apoi teritoriul pe care se întinde regiunea de azi a Transilvaniei a intrat sub stăpânirea regatului ungar, care a stabilit aici coloniști sași și secui. Sașilor li se datorează bisericile fortificate și burgurile medievale transilvănene, construite după model german. În calitate de *hospites regis*, aceștia au întemeiat aici cetăți precum Sighișoara, Sibiu ori Brașov, care azi se numără în topul atracțiilor turistice din România. Bisericile fortificate (secolele XIII-XVI), având aspectul unor mici cetăți, au fost ridicate îndeosebi după marea invazie tătară din 1241, în urma căreia regiunea a fost pustiită. Dominând împrejurimile, unele dintre ele aveau chiar și două-trei incinte, turnuri, drumuri de strajă deasupra zidurilor,

România

oameni, locuri și istorii

barbacane și pasaje secrete. În prezent se mai păstrează asemenea ansambluri în 150 de sate transilvănene. Șapte biserici fortificate, de la Biertan, Câlnic, Dârjiu, Prejmer, Saschiz, Valea Viilor și Viscri, au fost incluse pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Locuită de români, maghiari, sași și secuși, care au creat un univers etnic cu totul aparte, Transilvania se caracterizează printr-un climat multicultural stimulator.

Moldova este prin excelență pământul sacru românesc, după cum dovedesc puzderia de biserici și mănăstiri din Bucovina și din ținutul Neamțului. Remarcabile sunt mai ales bisericile din nord, acoperite în întregime de fresce exterioare în stil bizantin; Voronețul, Humorul, Moldovița și Probota sunt monumente UNESCO asaltate anual de mii de turiști. Iași, orașul așezat pe șapte coline, precum Roma, găzduiește cea mai veche universitate din țară și concentrează un număr impresionant de muzee, case memoriale și biserici foarte vechi. Sălbaticile Cheile Bicazului sunt cea mai inedită cale de legătură dintre Moldova și Transilvania, traseul lor fiind urmat parțial, între Bicaz și Gheorgheni, de DN12C, care urcă în serpentine printre pereții abrupti ai Munților Hășmaș. Fantastică este și imaginea Ceahlăului, cu vârfuri de peste 1.900 m înălțime, proiectându-se deasupra Lacului Izvorul Muntelui, de la baza sa, care șerpuiește pe lungimea de nu mai puțin de 40 km. În România există obiceiul încondeierii ouălor de sărbătoarea Paștelui, obicei care în Bucovina s-a transformat cu timpul într-o veritabilă artă. Ouăle decorate migălos cu motive, folosindu-se ceară și un instrument numit chișiță, o tijă metalică fixată pe o coadă de lemn, erau și încă mai sunt duse la biserică, în noaptea Învierii, pentru a fi sfințite. Azi, ouăle astfel decorate au devenit emblema regiunii și suvenirul preferat ale turiștilor care vor să plece din Bucovina cu ceva reprezentativ.

Maramureșul este ținutul anacestralei civilizații a lemnului. Din lemn sunt făcute și bisericile cu turlă ascuțite din leud, Budești, Poienile Izei, Rogoz, Desești, Bârsana, Plopiș și Șurdești, incluse deja în Patrimoniul UNESCO, și casele localnicilor, și porțile dinspre uliță, precum și umilele obiecte din gospodărie. În Maramureș au supraviețuit instalații dispărute prin alte părți: mori de apă, pive în care se bate lâna și vâltori unde își spală cergile moroșencele. Prea bine-cunoscuta horincă („apa de 60 de focuri”, „băutura care arde”), dublu distilată, cu care vă vor îmbia negreșit oamenii locului, de le veți trece pragul, este preparată cu ajutorul unei ingenioase instalații, prezente în aproape toate gospodăriile. Monumente de artă populară cu totul originale puteți vedea și la atipicul Cimitir Vesel din Săpânța, unde moartea este luată în răspăr în stilul hâtru specific țăranilor. Pe crucile din lemn, pictate în culori vesele, sunt scrijelite epitafuri în versuri populare care surprind esența vieții răposatului. O mocăniță, un tren arhaic tras de o locomotivă cu aburi, care circulă pe o cale ferată cu ecartament îngust, străbate Valea Vaserului, cu pornire de la Vișeu de Sus; folosită în continuare pentru transportul buștenilor din munți, mocănița are azi și vagoane speciale pentru turiștii care vor să urce de-a lungul defileului, în locuri inaccesibile altminteri. Satele maramureșene cuibărite în văile Marei, Izei, Cosăului, Vișeuului și Tisei vă vor prilejui descoperirea unei lumi aparte, care, deși nu se arată opacă la tehnologiile și confortul modernității, este încă plină de savoarea și sensurile civilizației țărănești de altădată. O asemenea îmbinare de arhaic și modern e greu de găsit în altă parte a României.

Banatul este fruncea, obișnuiesc să se laude bănățenii, și mai că tindem să le dăm dreptate dacă ne gândim că Timișoara a fost prima în multe privințe: aici au fost iluminate străzile cu gaz pentru prima dată în România (1855), aici s-a introdus pentru prima dată în Europa iluminatul electric (1884), aici a fost pentru prima dată asfaltată o stradă (1895) și a început să circule primul tramvai electric din România (1899). Aici a fost înființat primul serviciu telegrafic (1854) și a fost dată în funcțiune prima rețea de telefonie (1881) de pe teritoriul de azi al României. Tot în Timișoara, orașul de pe Bega, care poartă în cea mai mare măsură amprenta barocului, a fost înființată prima bibliotecă publică de împrumut din Imperiul Habsburgic (1815). Prin urmare, Timișoara era, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, un oraș modern, dispunând de electricitate, rețea de telefonie, linii de transport în comun etc. Fortificația construită în 1307 de Carol I Robert de Anjou, regele Ungariei, în *Castrum Timisiensis* (*Castrum regium Themes*), a fost refăcută în secolul al XV-lea de lăncu de Hunedoara; Castelul Huniazilor, în care a fost amenajat Muzeul de Istorie a Banatului, este astăzi una dintre principalele atracții locale. Și tot Timișoara este orașul care a dat startul Revoluției din 1989. Aradul este un vechi oraș de pe Mureș, atestat documentar din 1131. Incinta cetății sale, datând din secolul al XVI-lea, reconstruită între 1698-1701 de prințul Eugeniu de Savoia, adăpostește un complex de clădiri baroce din secolul al XVIII-lea. Cel mai impresionant edificiu al Aradului este Palatul Culturii (1910-1913), cu 300 de încăperi în diverse stiluri arhitectonice, care găzduiește azi secțiile muzeului județean. Cheile Nerei se desfășoară pe 20 km între satele Șopotul Nou și Sasca Română (județul Caraș-Severin), între Munții Aninei și Locvei. De-a lungul lor se află numeroase atracții: lacuri înconjurate de legende (Dracului, Ochiul Beiului), peșteri (Dracului, Boilor), avene, insulițe și vechi mori părăsite.

Valahia (incluzând Muntenia și Oltenia) a avut de-a lungul timpului mai multe capitale: la Câmpulung, Curtea de Argeș, Târgoviște și București. În fiecare dintre aceste orașe din Muntenia s-au păstrat urme ale vechilor curți domnești. În incinta mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung Muscel, considerată unul dintre cele mai vechi monumente de artă feudală românească, se păstrează ruinele curții domnești. Și la Curtea de Argeș au ieșit la iveală ruinele curții domnești; intactă s-a păstrat doar Biserica Domnească din 1340, cu frumoase fresce interioare în stil paleolog. Vizitați complexul aulic de la Târgoviște, cel mai bine conservat, ca să vă faceți o idee despre cum arăta o reședință domnească; din vârful Turnului Chindiei, construit în secolul al XV-lea de Vlad Țepeș, veți avea o vedere de ansamblu asupra vestigiilor.

Bucureștii s-a încheat în jurul Curții Vechi, ridicate tot de Vlad Țepeș pe malul Dâmboviței. Curtea domnească a suferit grave stricăciuni la începutul secolului al XVIII-lea, în urma unui incendiu și a unui cutremur, astfel că terenul ei a fost parcelat și vândut negustorilor și meșteșugarilor, care au deschis aici prăvălii și ateliere, întemeind vechiul cartier comercial al orașului, cunoscut generic sub numele de Lipsani. Nu a mai rămas mare lucru din reședința domnească a Bucureștilor, dar în capitală și în împrejurimile ei puteți vedea alte palate, fie ridicate de domnitori, fie de familia boierești de seamă. În fostul Palat Regal al României, un fastuos edificiu neoclasic de proporții, care domină Piața Revoluției, funcționează astăzi Muzeul Național de Artă al României. Palatul Cotroceni, un minunat edificiu în stil neoromânesc, construit pe un vârf de deal, în incinta unei vechi mănăstiri (demolată la ordinul lui Ceaușescu și reconstruită recent),

România

oameni, locuri și istorii

sălbăticia ei. Ambele șosele sunt inaccesibile în perioada dintre lunile noiembrie și iunie, din cauza condițiilor meteo.

Din Carpați izvorăsc, asemenea unei rețele dense, mai toate râurile importante ale României. Văile Oltului, Mureșului ori Jiului, pe parcursul cărora se formează defileuri înguste, sunt ideale pentru excursii de câteva zile. O alternativă mai comodă ar fi Valea Prahovei, invadată la fiecare sfârșit de săptămână de valuri de bucureșteni, ori Culoarul Rucăr-Bran, un spațiu mirific presărat cu coline și pășuni străjuite de crestele dantele ale Pietrei Craiului și de culmile Bucegilor, unde agroturismul are mare succes.

Sudul țării este delimitat de cursul Dunării, care formează de asemenea un impresionant defileu, cu lungimea de 144 km, din care se individualizează sectoarele Cazanelor Mici și Cazanelor Mari. Deși România se caracterizează printr-un climat de tip continental, în această zonă flora și fauna sunt, în chip curios, mai degrabă de influență submediteraneeană.

La vărsarea Dunării în Marea Neagră a luat naștere o deltă, unanim apreciată drept unul dintre cele mai fabuloase locuri din Europa. Delta Dunării reprezintă cea mai mare rezervație de ținuturi umede de pe continent (2.681 km²). Puteți naviga de-a lungul celor trei brațe principale ale deltei: Chilia, Sulina și Sfântu Gheorghe, pe care sistemul de transport fluvial le acoperă aproape în întregime. Pe grinduri se întind ancestrale sate pescărești, cu totul izolate de ape de restul lumii: Maliuc, Jurilovca, Sf. Gheorghe, Mila 23 ori Crișan. Pentru turiștii care nu pot concepe viața fără confort există hoteluri de lux, hoteluri plutitoare și complexe turistice, unde nu le va lipsi niciuna din facilitățile urbane. Cei care doresc să guste o experiență mai aparte pot alege să se cazeze direct în gospodăriile localnicilor. Îl veți putea urmări pe stăpânul casei cum pleacă la pescuit, încă de cum mijesc zorii, și veți putea mânca la prânz cele mai proaspete capturi, preparate în cele mai ingenioase feluri. Nu vă veți mai sătura de pește cât timp veți sta aici: veți fi serviți cu celebrul borș de pește, cu crap la proțap, chifteluțe de pește, sarmale din pește, crochete din morun, saramură de pește, plachie, alături de nelipsita mămăliguță și mujdei de usturoi, dar și cu icre de știucă, raci fierți și pui de baltă. Pentru explorarea locurilor închiriați o barcă, preferabil cu ghid, și treziți-vă de dimineată pentru a cunoaște adevărata deltă, care poate fi surprinsă cel mai bine străbătând labirintul canalelor înguste, mărginite de stuf, papură și rogoz. Dacă aveți puțin noroc, iar ghidul dumneavoastră e priceput, această „arcă a lui Noe”, unde au fost identificate peste 1.200 de specii de plante și copaci, 320 de specii de păsări, 100 de specii de pești, vă va dezvălui câteva dintre secretele ei. Dacă vă interesează în mod special ornitologia, înscrieți-vă la programele de *birdwatching* organizate de agențiile de turism între lunile aprilie și septembrie.

România merită explorată, fie și numai pentru peisajele ei de o frumusețe care vă va lăsa fără cuvinte. Însă oferă și altfel de atracții. Aventurați-vă pe drumurile mai puțin bătute și savurați-i contrastele. Pe șoselele sale, printre ultimele modele de mașini de lux, se mai strecoară și câte o căruță trasă de cai. Este o destinație demnă de luat în considerare și de către adepții traiului natural ori ai turismului ecologic. Renunțați la băuturile carbogazoase îmbuteliate și încercați socata sau, de ce nu, braga. Socata se mai prepară și astăzi în gospodării, din flori de soc lăsate la macerat; după câteva zile rezultă o excelentă băutură acidulată,

extrem de răcoritoare. Braga este pe cale de dispariție, deși altădată o puteai lua de pe toate drumurile. Această băutură răcoritoare din Balcani, sută la sută naturală, obținută prin fermentarea meiului, mai poate fi găsită în locuri precum Galați, Slatina, Drobeta-Turnu Severin, Mangalia și Constanța. Ca să rămânem în domeniul dulciurilor, pomenim și de siropul de brad, dulcețurile și șerbeturile de zmeură, afine ori trandafir de la Mănăstirea Agapia, preparate chiar de măicuțe. Mierea de albine românească este una dintre cele mai bune calitativ, fiind exportată în multe țări, iar magiunul de Topoloveni, un produs natural fără conservanți și zahăr adăugat, se bucură de mare succes pe piața europeană. România este vestită și pentru vinurile sale de calitate, produse pe podgoriile de la Cotnari, Huși, Panciu, Odobești, Dealu Mare, Drăgășani, Recaș, Târnave ori Murfatlar. Străbătând Culoarul Rucăr-Bran veți da din loc în loc de țărani care vând pe marginea drumului rotocoale de cașcaval afumat ori brânză în coajă de brad. Murăturile sunt o altă specialitate românească foarte apreciată. Multe pensiuni din zonele rurale organizează și vizite la stâne tradiționale, cu degustare din mâncăruri ciobănești specifice, precum bulz (mămăliguță cu brânză). Pentru o incursiune de neuit în universul gastronomic românesc, participați la Festivalul Sarmalelor, care se desfășoară în fiecare toamnă la Praid; echipele de bucătari se întrec în inovarea rețetei tradiționalelor sarmale, evenimentul terminându-se de obicei cu un concert în minunata salină din localitate.

Din ce în ce mai mulți turiști străini care vin în România ajung să descopere altceva decât s-ar fi așteptat; mulți pleacă de aici luând ca suvenir o icoană pictată pe sticlă ori lemn, o ie, un vas din ceramică de Horezu, Vama ori Marginea, o mască tradițională folosită la jocurile rituale de Crăciun sau Anul Nou, diverse ornamente confecționate din pănuși de porumb, o jucărie din lemn ori un ou încondeiat, dând uitării faptul că porniseră în căutarea lui Dracula.

La finalul călătoriei, prejudecățile se vor nărui una câte una și veți rămâne cu amintirea unei țări pline de culoare și încă „nestandardizate”. Veți face descoperiri explorând pe cont propriu locuri de tot felul – de la sate săsești părăsite la mari orașe cu strălucite exemple de arhitectură barocă, de la canalele deltei la înălțimile Carpaților, de la schituri rupestre la biserici cu rafinate picturi exterioare –, veți intra în contact cu localnicii, foarte prietenoși cu străinii, și veți avea ocazia să cunoașteți de aproape o cultură europeană originală, situată la granița dintre lumea vestică și cea estică.

România

oameni, locuri și istorii

Artei

REMBRANDT
ART CENTRE

Galeriile de
Hart
antichitati
teii
ETAJ 1

Art cafe Hanul cu teii

Arhitectura, Design

